

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

має можливість розвинути пізнавальні та виконавчі здібності, пам'ять, самостійне мислення, наполегливість, і головне, виробити вміння самостійного здобуття знань. Саме під час виконання самостійної роботи краще за все проявляються індивідуальні особливості студента, його здібності та нахили.

Проблема самостійної роботи студентів в умовах докорінної перебудови вищої школи є надзвичайно важливою і вимагає подальшого дослідження як в теоретичному, так і практичному плані.

Література:

1. Національна Доктрина розвитку освіти України в XXI ст. [Текст]. // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4-6.
2. Бурденюк Г. М. Управление самостоятельной учебной деятельностью при обучении иностранным языкам [Текст]. – Кишинев, 1988. – 132с.
3. Володько В. М., Дмитрик І. С., Іванова В. Самостійна пізнавальна діяльність студентів: Методичні рекомендації [Текст]. – К.: ІСДО, 1993. – 52с.
4. Грабовська Т. Формування позитивної мотивації діяльності особистості /Т. Грабовська, О. Киричук [Текст] // Рідна школа. – 2002. – № 4. – С. 12-14.
5. Есипов Б. П. Самостоятельная работа учащихся на уроках [Текст]. – М.: Гос. Учпедиз, 1961. – С. 15.
6. Пидкасистый П. И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. Учебное пособие [Текст]. – М.: Пед. общ-во России, 2004. – 112 с.

Шкарбуль О. В., Стегалюк А. В.*

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МУЛЬТИМЕДІА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЧИТАЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

Стаття розкриває актуальність упровадження та застосування мультимедіа-технологій при викладанні предмета «Світова література» у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації технічного спрямування, зокрема для підвищення читацької активності студентів.

Стрімкі зміни – одна з основних характеристик життя сучасного суспільства. Інтенсивне впровадження прогресивних технологій в усі сфери життя обумовило безупинне вдосконалення людської діяльності.

Сучасна система освіти вимагає переходу від пасивних до активних технологій навчання. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті є черговим етапом запровадження новітніх підходів до викладання дисциплін суспільно-гуманітарного циклу. Світова література не є винятком, адже ця дисципліна дає педагогу широке поле для творчості та експериментальної діяльності, яку можна здійснювати саме засобами ІКТ.

Використання елементів ІКТ на заняттях світової літератури – явище нове та актуальне. Адже освіта в Україні повинна роз-

---

* © Шкарбуль О. В., Стегалюк А. В.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

виватися в контексті розвитку цивілізації та інформатизації суспільства XXI століття. В умовах стрімкої інформатизації сучасний освітній процес важко уявити без використання комп'ютерних технологій, адже навчальний заклад – це те середовище, де зосереджені найпрогресивніші методи здобуття освіти сучасною молоддю [3]. Інформатизація освіти забезпечує перехід від механічного засвоєння фактологічних знань до оволодіння вміннями самостійно здобувати нові знання. Отже, студенти залучаються до сучасних методів роботи з інформацією.

Як свідчать наукові дослідження, потрібно навчити студентів самостійно здобувати знання для подальшої адаптації в соціумі. Викладач-словесник має не тільки сформувати вміння самостійно й критично аналізувати прочитаний твір, визначати проблеми, які в ньому порушуються, а й усвідомлювати, де в життєвих ситуаціях можна буде використати здобуті знання і вміння.

Проведення занять із застосуванням комп'ютерних технологій є найсучаснішим інструментарієм з педагогічного арсеналу. При цьому підвищується якість і темп заняття за рахунок зростання мотивації студентів, покращується їхня емоційна рівновага завдяки високій якості дизайну й чіткості літер та зображень на екрані монітора.

Спробуємо з'ясувати, що являють собою мультимедійні технології, у чому їх переваги над стандартними методами викладання світової літератури. Мультимедіа – це сукупність комп'ютерних технологій, у якій одночасно використовується кілька інформаційних середовищ: текст, графіка, відео, фотографія, анімація, звукові ефекти.

Мультимедіа – представлення об'єктів і процесів не традиційним текстовим описом, а за допомогою фото, відеоматеріалів, графічних зображень, анімації, аудіозаписів, що робить матеріал, який вивчається, доступнішим. Це сприяє розвитку мотивації, комунікативних здібностей, виробленню навичок, нагромадженню фактичних знань, а також удосконаленню інформаційної грамотності.

Серед основних дидактичних функцій, що реалізуються за допомогою мультимедійних технологій у процесі вивчення світової літератури можна визначити наступні: *пізнавальну, розвивальну, дослідницьку, комунікативну*.

Мультимедійні програми як своєрідний засіб навчання можуть забезпечити принципово нову якість засвоєння знань: обмін інформацією між студентом і технічною системою відбувається у формі діалогу, за нерегламентованим сценарієм, який будується самим студентом щоразу по-новому.

Використання мультимедійних програм може відбуватися в різних видах навчальної діяльності.

1. Мультимедійні технології як засіб подання нового матеріалу, його повторення, узагальнення та систематизації.

2. Мультимедійні програми як засіб організації самостійної роботи учнів.

3. Мультимедійна інформація як інструктивний та

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

ілюстративний матеріал.

4. Мультимедія в поєднанні з іншими засобами навчання.

Для викладача алгоритм підготовки до проведення занять з використанням мультимедійних засобів можна стисло визначити так:

1. Перевірка наявності відеоматеріалів в мережі Internet.
2. Визначення типу заняття.
3. Вибір форм навчальної діяльності: фронтальна – колективно-індивідуальна – індивідуальна.
4. Визначення провідного виду навчальної діяльності:
  - продуктивна – формування нових знань;
  - продуктивно-репродуктивна – формування вмінь, навичок, актуалізація та закріплення знань.

Серед переваг мультимедійних технологій можна виділити такі:

- збільшується обсяг опрацьованого на занятті матеріалу за рахунок заощадження часу;
- розширюються можливості застосування диференційованого підходу в навчанні;
- індивідуалізується процес перегляду (повтор, докладне вивчення кадру, його зупинка тощо);
- підвищується мотивація навчання, створюється позитивний настрій, активізується самостійна діяльність студентів.

Для створення до заняття мультимедійного супроводу потрібно чітко усвідомлювати триєдину мету, продумувати доцільність та раціональність підбору відео- та аудіоматеріалів, різноманітних спецефектів, дозувати та спрямовувати інформацію для отримання студентами необхідних знань, вироблення вмінь і навичок. Підвищення ефективності навчання залежить від доцільного поєднання різних за видами, виражальними та дидактичними властивостями мультимедійних та інших засобів навчання, як традиційних – підручників, таблиць, мап, навчальних кінофільмів, засобів масової інформації – так і сучасних – програмних середовищ, Internet.

Мультимедійні засоби навчання доцільно використовувати в комплексі з іншими відповідно до завдань заняття, яке не повинно перетворюватися на розважальне видовище. Загалом, комп'ютеризоване заняття є цікавим та важливим відкриттям сучасної освіти. Та для того, щоб воно було змістовним і дійсно корисним для студента, потрібні як високоякісна техніка та досконалі навчальні програми, так і досвідчені викладачі, які можуть поєднати традиційні, випробувані часом методи, форми і прийоми з новітніми технологіями. Але захоплення мультимедійними засобами не повинно виключати й зменшувати роль традиційних способів отримання та опрацювання інформації. До таких звичних, випробуваних часом форм навчальної діяльності належить читання.

Важко уявити собі наше сьогодення без читання. Воно охоплює всі сфери життя, покладено в основу повсякденної, освітньої, пізнавальної, професійної діяльності. Стрімкий розви-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

ток науки та техніки, поява нових соціальних та культурних явищ зумовлює зростання обсягу інформації, від усвідомлення якої залежить інколи успішна життєдіяльність особистості.

Навчити читанню – центральне питання в навчально-виховному процесі, робота над ним починається й фактично закінчується в початкових класах. Робота над розвитком читацької компетенції продовжується в середній та старшій школі, але вже не як окремий елемент опанування, а в єдності з іншими компетентностями. Сучасні методисти виділяють два види читання: читання з метою набуття читацького досвіду; читання з метою засвоєння та використання інформації. Вони рівномірно представлені в навчальному процесі при вивченні предметів усіх циклів. Але найчастіше поняття «читання» або «читацька активність» пов'язують із предметами гуманітарного спрямування, особливо українська та світова літератури, де читання є засобом набуття досвіду, засвоєння та набуття інформації, бо іншого способу отримання інформації людство ще не винайшло. Це інструмент підвищення інтелектуального потенціалу, творчого розвитку особистості та соціальної активності індивідуума. Тому робота над підвищенням читацької активності, виховання вдумливого читача, мотивування важливості читання для існування в сучасному інтерактивному суспільстві є актуальною проблемою і педагогічної науки, і методики викладання гуманітарних предметів. У працях Т. Бугайко, Ф. Бугайка, Є. Пасічника, С. Гуревича, Л. Мирошниченко, Н. Волошиної, І. Збарського та інших пропонуються ефективні шляхи вирішення поставленої проблеми.

Мета викладача літератури – «поставити читання так, щоб воно розвивало мислення і збагачувало почуття, будило активне ставлення до навколишнього світу і кликало до боротьби. Нашим завданням є навчити дітей сприймати і осмислювати художній твір як факт мистецтва. А цього не можна зробити без захоплення, без радісного відчуття краси, без сердечного хвилювання, яке б передалося дітям. Читання має дати учням насолоду, радувати і хвилювати» [1, с. 29].

Узагальнений аналіз результатів навчання, соціологічні дослідження, численні матеріали фахової преси останніх років дають підстави констатувати загальне падіння читацької культури в суспільстві, зниження інтересу до літератури. Особливо гостро ця проблема постала при вивченні літератури у старшій профільній школі, коли процес читання стає менш керованим з боку викладача, мотивація читання втрачає своє рушійне значення. Серед причин, що спричиняють розвиток негативної тенденції, можна виділити такі чинники об'єктивного та суб'єктивного характеру, як зниження економічного та морально-культурного рівня життя нашого суспільства; засилля мас-медійної культури; захоплення сучасної молоді комп'ютерними технологіями та Інтернетом; перевантаження навчальних програм, а звідси відсутність вільного часу для читання; відсутність комплексної програми розвитку читацької культури особистості [2].

Виховувати в учнів стійкий інтерес до літератури, постійно

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

збуджувати позитивне емоційне ставлення до навчання, стимулювати інтелектуальні та естетичні потреби особистості – це та діяльність, яка є основою для викладача, без її реалізації говорити про якісне засвоєння матеріалу неможливі. Щоб удосконалити процес читання студентів технічних закладів освіти, треба забезпечити сприятливий ґрунт для успішного навчання. Новітні комп'ютерні технології дозволяють створити принципово нові методики активізації читання з використанням віртуальної реальності на принципі інтерактивності та повному побудувати процес навчання. У найелементарнішому розумінні, це засіб для оформлення інформації – візуальний чи звуковий образ. Найбільш простий випадок – зображення в книзі, більш складний – комп'ютерна програма, у якій зберігаються звукові уривки й відеокліпи, а також текст.

Викладачі світової літератури Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету постійно використовують можливості мультимедійних технологій. Цьому сприяє і матеріальна база, і багаторічний досвід, і наявність фахівців з комп'ютерної техніки. Херсонський політехнічний коледж – це профільний навчальний заклад I-II рівня акредитації технічного спрямування. Гуманітарії в роботі зі студентами технічних спеціальностей часто стикаються із проблемами мотивації щодо читання як виду навчальної діяльності або зі зниженням читацької активності.

Ось деякі приклади практичного застосування мультимедійних технологій, якими користуються автори статті на своїх заняттях.

Відомо, що майже 80 % програмного матеріалу зі світової літератури екранізовано або стало джерелами музичних творів. За допомогою медіапроектора можна продемонструвати уривок з художнього фільму, знятого за змістом твору, або декілька уривків різних сценаристів для порівняння художньої діяльності автора та режисера, допомогти уявити час дії, епоху, обставини життя. При аналізі образу героя можна порівняти, як уявили собі його кінематографісти, якщо це екранізація зарубіжних митців, можна порівняти, які саме риси домінують, або що є ідеалом краси для різних культур. Крім кінофільмів, активно використовуються документальні навчальні фільми, презентації з тем.

Ураховуючи варіанти застосування візуальних технологій, можна моделювати спрямування домашнього завдання – це і цитатна характеристика дійової особи, і опис інтер'єру чи місця дії; і порівняльний аналіз відповідності сюжету фільму та першоджерела. Для студентів початкового рівня знань можна запропонувати віднайти в мережі Інтернет інформацію про фільм, героїв, сприйняття екранізації критиками. Це завдання може бути і додатковим творчим. Під час перегляду навчального фільму студенти можуть отримати завдання на запис цікавих фактів, які потім зачитуються.

Таким чином, мультимедійні технології дозволяють уявити художній матеріал, зробити зрозумілим для студентів, активізує

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

їхню увагу, мислення й пам'ять (психологами доведено, що людина запам'ятовує 50 % побаченого, у той час, як почуте відтворюється тільки на 20 %), змушує перемикає увагу з одного елемента заняття на інший, не стомлюючи, робить його яскравим, хвилює. Цікавість, яка виникає при сприйманні матеріалу, може спонукати до читання інших, непрограмових творів цього письменника чи поета.

Чим чуттєвішим є сприйняття відео- чи аудіоматеріалу, тим стійкішим є зацікавлення творами світової літератури. Усі люблять музику, не є винятком і студенти, але чомусь їм важко уявити, що на основі програмної поезії можна створити гарну пісню. Яке здивування викликало в них прослуховування музичних творів на слова Поля Верлена, Гійома Аполлінера, Анни Ахматової в сучасній поп або рок обробці. Деякі студенти зауважили, що неодноразово їх чули, але не співвідносили з автором. Якщо ще знято відеокліп, то сприйняття одночасно фоно- та відеообразів допомагає при аналізі поетичного твору, художніх засобів творення світу митця. І під час вивчення поезії світової літератури варто використати цей інтерес, запропонувати створити власний кліп-презентацію, яку можна програти під час просто виразного читання для візуалізації, або творче чи самостійне завдання. Для творчих особистостей можна подати завдання підібрати власну звукову доріжку й використати її під час виразного читання напам'ять, що перетворить цей етап заняття на театральне дійство.

Засоби мультимедіа активно сприяють розширенню знань із певної навчальної теми. Так, відповідні літературні портали надають безліч цікавої та корисної інформації з основних та фонових знань за темами, яким у звичайних посібниках надається, як правило, недостатня увага. Звичним для нас є наявність у студентів планшетів або ноутбуків на занятті. За умови вільного Wi-Fi доступу до мережі Інтернет, вони стають помічниками викладача, виробляють навички пошуку потрібного матеріалу, знайомляться з освітніми порталами. Наприклад, знайти тлумачення літературного терміна, знайти портрет письменника, ілюстративний матеріал, якщо виникає дискусійний момент, включається елемент гри, хто швидше та краще пояснить, доповнить відповідь. Даний тип роботи дозволяє навіть студентам з низькою навчальною активністю взяти участь у діалозі, а значить, відчувати себе успішними.

Електронна книга також є помічницею студента, мала вага та великий обсяг пам'яті дозволяє завантажити різноманітну інформацію з теми, що звільняє їх від необхідності приносити книги, які вони так не люблять брати з собою, розширити кількість творів для виразного читання, а не обмежуватися хрестоматією. Уже при пошукові цих зразків вони змушені читати, підбираючи поезію.

Викладачі коледжу також використовують можливості мультимедійних технологій при виконанні самостійних робіт. Студентам пропонується скласти презентацію, використовуючи відповідну програму, навички роботи з якою вони засвоїли на

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

заняттях з інформатики. Інформація для презентації може бути різна, за їх вибором – це і життєвий шлях, творчість митця, історія створення твору або його творча доля тощо. Викладач оголошує умови щодо змістового наповнення, демонструє зразки таких робіт, здійснює консультаційну роботу.

Надалі ці авторські творчі роботи можуть використовуватися на навчальних заняттях, під час підготовки та проведення позанавчальних заходів, бути матеріалом для конкурсів на тижні гуманітарних дисциплін.

Творчий викладач, який крокує в ногу із часом нових інформаційних технологій, використовує мультимедійну бібліотеку для проведення цікавих та змістовних занять зі світової літератури. Зразки мультимедійної бібліотеки можна придбати у спеціалізованих магазинах або запропонувати як вид самостійної роботи. Визначається тема (наприклад, «Ш. Бодлер. Із збірки «Квіти зла»), зміст матеріалу (біографічні відомості, творчість, цікаві факти з життя, відео, фото та звуковий супровід). Щоб успішно виконати самостійну роботу та отримати найвищий бал, студент має опрацювати максимальну кількість джерел інформації, стати вдумливим і критичним читачем. Результати роботи на вибір подаються у вигляді презентації, відеоролику, фотохрестоматії. Викладач узагальнює й систематизує отриманий матеріал, створює мультимедійну бібліотеку й розміщує її на освітньому порталі коледжу в методичній базі з предмета «Світова література». Кожен студент має можливість скористатися цією роботою для подальшої самопідготовки.

Таким чином, під час використання мультимедійних технологій структура заняття істотно не змінюється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, за потреби варіюються тільки їх часові характеристики. Етап мотивації в цьому разі збільшується й має пізнавальне навантаження. Це важлива умова успішності навчання, оскільки без інтересу до поповнення знань, без активації уяви та емоцій немислима творча діяльність студента.

Отже, наш досвід свідчить про великі можливості використання мультимедійних засобів для формування читацької компетентності студентів-нефілологів. За допомогою таких рис мультимедіа, як динамічність, доступність, зорове, слухове та чуттєве сприйняття матеріалу, посилюється інтерес студентів до предмета та читацької діяльності, стимулюється їхня творча діяльність, а отриманий рівень студентських знань, умінь і навичок наближує до вимог сьогодення.

Література:

1. Максименко С. Д. Общая психология. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 1999. – 528 с.
2. Методичні засади формування читацької компетенції // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 7. – С. 10-14.
3. Пехота О. Освітні технології: Навчально-методичний посібник. – К., 2001, С. 91-108.